

Ansichtkaart

In onze praktijk is de ansichtkaart een belangrijke werkvorm: hij is kort, indringend en persoonlijk. Soms gebruiken we hem als een op zichzelf staande oefening, soms als afsluiting van een gesprek, soms ook midden in een onderzoek. Een ansichtkaart is een korte, persoonlijke tekst die je vanuit een vrije ruimte (vakantie) stuurt naar een persoon aan wie je een lastige of beladen boodschap hebt te brengen. Het is niet eenvoudig voor zo'n 'aanzegging' een juiste vorm te vinden. Hoe heftiger de emoties zijn, hoe moeilijker het is er de juiste toon voor te treffen. De ene keer klinkt het te bot, te plompverloren, de andere keer te verhuld, je denkt zelf wel duidelijk te zijn geweest, maar de boodschap blijkt helemaal niet over te komen.

In deze vorm van onderzoek richt je je niet zozeer op de gevoelens zelf, als wel op de opvattingen waarop zij gebaseerd zijn en de manier waarop je ermee omgaat. Doel van het onderzoek is het vinden van voortreffelijkheid (aretè): zodanig kunnen omgaan met een situatie en de gevoelens die zij oproept dat je werkelijk tot je recht komt, dat je ondanks alles floreert, optimaal functioneert. Dat vergt wat van je: zelfbeheersing, moed, bezonnenheid, de klassieke deugden. Het onderzoek gaat erover wat die in een concreet geval inhouden.

Kenmerkend voor floreren is dat je je vrijheid behoudt, dat je niet de slaaf wordt van je gevoel. Kenmerkend is ook dat het aangenaam is. Aangenaam leven is voor de hele klassieke filosofie onlosmakelijk verbonden met verstandig en evenwichtig leven. 'Het is niet mogelijk om aangenaam te leven zonder verstandig en mooi en rechtvaardig te leven, en evenmin is het mogelijk om verstandig en mooi en rechtvaardig te leven zonder aangenaam te leven', zegt Epicurus. En Aristoteles beweert dat 'het genoeg is als de activiteit het volmaaktst is'. Het vinden van de juiste vorm voor een lastige boodschap sluit aan bij de handreiking van Aristoteles om het juiste midden te bepalen door expliciet zowel het teveel als het te weinig te onderzoeken.

Stappen

- Neem iets in gedachten dat je iemand te melden hebt en waar een lading op zit - bijvoorbeeld iets dat je niet zint, je bent boos, je voelt je niet gezien, of iets dergelijks. Je zit niet tegenover deze persoon, maar gewoon op de plek waar je nu bent. Je bent hier 'op vakantie'. Nu besluit je de ander een briefkaart te sturen waarin je jouw boodschap overbrengt.
- Ga na wat in jouw boodschap een overmaat, een teveel zou zijn. Hoe klinkt het, welke woorden kies je, als je in de boodschap de 'lading' uitvergroet? Schrijf je eerste briefkaart.
- Ga vervolgens aan de andere kant van jezelf staan: hoe klinkt je boodschap als je er te weinig lading aan geeft, als je toedekt waar het je eigenlijk om te doen is, als je toon vergoelijkend wordt? Schrijf je tweede briefkaart.
- Het juiste midden ligt ergens tussen het teveel en het te weinig, maar waar? Hoe luidt je tekst op de briefkaart als je niet doorschiet in een teveel, noch in een te weinig? Dit is een subtiel onderzoek. Let wel, het juiste midden is geen compromis, dat werkt helemaal niet. Schrijf je derde briefkaart.

Het Nieuwe Trivium B.V. - filosoferen in organisaties

- Lees in kleine kring de drie briefkaarten voor. Hoe klinkt de boodschap? Klopt hij? Komt wat jij als uitvergroet ervaart ook echt als zodanig over? Of hoort je publiek de boodschap anders? En was de derde briefkaart inderdaad een voorbeeld van 'het juiste midden'?
- Ga vervolgens na: wat is het redelijke principe dat ten grondslag ligt aan de derde boodschap?

Vergelijk Aristoteles' definitie van voortreffelijkheid: Voortreffelijkheid of meesterschap is de karaktertoestand die ervoor zorgt dat iemand de juiste keuzes kan maken, keuzes die het midden houden tussen wat voor hem of haar een teveel en een te weinig is, en die gebaseerd zijn op een redelijk principe, namelijk het principe dat een persoon met praktische wijsheid hanteert.

Literatuur: Aristoteles, *Nicomachische ethiek*. Historische Uitgeverij, Groningen, 1999. Annie Proulx, *Ansichten*, De Geus, Breda 1996. : Epicurus, *Brief over het geluk*. Historische Uitgeverij, Groningen, 1995. Seneca, *Dialogen*. Boom, Amsterdam, 1996.